

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

תאריך: י"ט אב, תשע"ו 23/08/2016

סומן: כ-15-14042

לכבוד

ד"ר יובל שטייניץ

ד"ר אסף אילת

שר התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים

יו"ר רשות החשמל

נכבדיי, שלום רב,

הנדון: קריאה לשמירה על עצמאות רשות החשמל

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר, (להלן: התנועה) הריני לפנות אליכם כדלקמן:

לאחרונה פורסם כי רשות החשמל ("הרשות") החליטה לבטל נוהל אשר החיל פיקוח מוגבר על כספים שגובה חברת החשמל לצורך ביצוע פרויקטים ברשת החשמל. לכך מתווסף פרסום נוסף, הנוגע לכוונת שר האנרגיה למנות למליאת הרשות נציג ציבור מטעמו הנעדר רקע בתחום האנרגיה ואשר יש זיקה בינו לבין יועצו של השר. ועל רקע כל אלו מתבלט פרסום נוסף, אשר לפיו הרשות מנמעת מזה כשנה מהוזלת תעריפי החשמל, חרף הוזלה של 14% בעלות סל הדלקים מאז תחילת 2016 אשר הביא לחיסכון של כחצי מיליארד שקלים בהוצאותיה על דלקים – הימנעות אשר ברקע לה מופעלים לחצים על ידי חברת החשמל לייקור התעריפים.

פרסומים אלה מעלים חשש ממשי כי אזהרותיה של התנועה מפני השלכות הרפורמה בחוק משק החשמל, במסגרתה הוכפפה הרשות למשרד האנרגיה, הולכות ומתגשמות לנגד עינינו. קיים חשש ממשי שמשק החשמל ייסוג חלילה למצב הבעייתי בו היה נתון לפני למעלה משני עשורים, טרום הקמת הרשות – מצב בו קבוצות אינטרסים קטנות ושיקולים פוליטיים צרים משפיעים ואף מכתיבים את מדיניות תעריפי החשמל, חלף שיקולים מקצועיים בלתי תלויים. לאור הרפורמה, אשר הכפיפה את הרשות לדרג הפוליטי, הנטל המוטל על הרשות לשמור על תפקוד תקין ובלתי מוטה ועל מראית עין של שיקולים מקצועיים ועצמאיים – גובר שבעתיים. התנועה קוראת לרשות החשמל להתעשת ולהעמיד לנגד עיניה את האינטרס הציבורי, להחליט בסוגיית הפחתת תעריפי החשמל מתוך שיקולים מקצועיים וכלכליים טהורים ולהתעלם מן הלחצים המופעלים עליה על ידי בעלי אינטרסים שונים, אשר להם אינטרס בייקור התעריפים על חשבון הציבור הרחב.

רקע

1. הרפורמה בחוק משק החשמל, תשנ"ו-1996 ("הרפורמה" ו-"חוק משק החשמל"), אשר נכללה בחוק ההסדרים אשר אושר בכנסת ביום 19.11.15, איחדה את רשות החשמל עם

רח' יפו 208, ירושלים 94383 * מען למכתבים: ת.ד. 4207, ירושלים 91043 * טל: 02-5000073 פקס: 02-5000076
شارع يافا 208، القدس 94383 * العنوان للرسائل: ص.ب. 4207، القدس 91043 * هاتف: 02-5000073 * فاكس: 02-5000076
208 Jaffa St., Jerusalem * Mailing Address: P.O.B.4207 Jerusalem 91043 * Tel: 02-5000073 * Fax: 02-5000076
E-mail: economic@mqg.org.il * Web Site: www.mqg.org.il

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

מינהל החשמל, ובכך ביטלה את מעמדה של רשות החשמל מגוף עצמאי ובלתי תלוי והכפיפה אותו למשרד האנרגיה.

2. חקיקת חוק משק החשמל והקמת הרשות, אשר נועדו לשם ניתוק קביעת תעריפי החשמל מן הדרג הפוליטי, התבססו על מסקנותיהן של שתי ועדות ציבוריות אשר עסקו בנושא בשנות התשעים, ואשר המלצותיהן התקבלו בחקיקת חוק משק החשמל.

3. ועדות אלה קבעו כי קביעת תעריפי החשמל בידי הדרג הפוליטי – כפי המצב שקדם להקמת הרשות – הובילה, לעיתים קרובות, לשקילת שיקולים פוליטיים בלתי רצויים, שאינם עניינים לשם הבטחת יציבות חברת החשמל והתייעלותה, כגון האטת האינפלציה וסבסוד צריכת החשמל עבור אוכלוסיות מסוימות. כתוצאה מכך, נפגעו: חברת החשמל, שהכנסותיה הושפעו משיקולים שאינם מקצועיים-כלכליים טהורים; משק החשמל בכללותו ובפרט התחרות במשק זה שנרמסה עקב חוסר הוודאות במחיר שהרתיע יצרני חשמל פרטיים; וכן כלל צרכני החשמל, שסבלו מהפגמים לעיל.

4. בהתאם לכך קבעו אותן ועדות ציבוריות כי הרשות חייבת לפעול בעצמאות ובמקצועיות – אשר תושגנה רק אם חבריה ימונו כך שלא יהיו תלויים בדרג הפוליטי ולא יושפעו מקבוצות אינטרס.

5. ואכן, בשנת 1996 הוקמה רשות החשמל כגוף עצמאי הנהיגת מאי תלות בדרג הפוליטי.

6. דא עקא, מצב זה השתנה לאחרונה עקב הרפורמה שנערכה בחוק משק החשמל, אשר ביטלה הלכה למעשה את מעמדה העצמאי של הרשות. התנועה פעלה לסיכולה של רפורמה זו – מתוך דאגה לאינטרס הציבורי ובהתבסס על ניסיון העבר טרם הקמת הרשות כגוף עצמאי, בו האינטרס הציבורי בקביעת תעריפי החשמל נדחה מפני האינטרסים של קבוצות לחץ מצומצמות, כדוגמת חברת החשמל. למרבה הצער, עתירה שהגישה התנועה בנושא נדחתה אך לאחרונה (בג"צ 8612/15, פסק דין מיום 17.8.16).

פרסומים מן העת האחרונה מעלים חשש לאובדן עצמאות שיקול הדעת של הרשות

7. והנה, לאחרונה פורסמו מספר ידיעות בנוגע למהלכים הקשורים ברשות החשמל, המעוררות דאגה באשר לכיוון אליו צועדת רשות החשמל לאחר הרפורמה שנערכה בה, ומעלות ספק בדבר יכולתה לשמר שיקול דעת עצמאי ולפעול לטובת האינטרס הציבורי במנותק משיקולים פוליטיים ומלחצים המופעלים עליה.

8. בהקשר זה פורסם כי לאחרונה הרשות ביטלה נוהל המורה לחברת החשמל להפקיד כספים אשר נגבו לצורך ביצוע פרויקטים ברשת החשמל, לחשבון ייעודי נפרד, ומעתה והלאה יתבסס

רח' יפו 208, ירושלים 94383 * מען למכתבים: ת.ד. 4207, ירושלים 91043 * טל: 02-5000073 פקס: 02-5000076
شارع يافا 208، القدس 94383 * العنوان للرسائل: ص.ب. 4207، القدس 91043 * هاتف: 02-5000073 * فاكس: 02-5000076
208 Jaffa St., Jerusalem * Mailing Address: P.O.B.4207 Jerusalem 91043 * Tel: 02-5000073 * Fax: 02-5000076
E-mail: economic@mqg.org.il * Web Site: www.mqg.org.il

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

הפיקוח על דיווחים תקופתיים שתעביר לה חברת החשמל עצמה.¹ מדובר בנוהל אשר נקבע על ידי הרשות לפני שנה בלבד, חרף מכבש לחצים כבד שהפעילה חברת החשמל, וזאת מתוך הבנה שמדובר בצעד הכרחי לשם הגברת השקיפות וחיזוק יכולתה של הרשות לפקח על חברת החשמל. ביטולו של הנוהל כעת מעורר חשש כבד כי מדובר בתוצאה של הפעלת לחצים לא ענייניים על הרשות.

9. פרסום נוסף נוגע למינוי נציג הציבור מטעם משרד האנרגיה במליאת הרשות – תפקיד אשר לא אויש מאז ינואר 2016. על פי הפרסום, האדם אותו מייעד שר האנרגיה לתפקיד זה הוא יזם מתחום הנדל"ן, ללא היכרות מוקדמת עם משק האנרגיה, אשר לו זיקה ליועצו הפוליטי של שר האנרגיה ומי ששימש בעבר כיו"ר סניף הליכוד בעפולה.²

10. על רקע פרסומים אלו, גובר החשש כי גם בתחום קביעת תעריפי החשמל – אשר חשיבותו הרבה היא שעמדה ביסוד הקמת הרשות לפני שני עשורים – נכנת הרשות ללחצים המופעלים עליה כנגד הוזלת התעריפים. בהקשר זה פורסם כי חרף ירידה בשיעור של 14% מאז תחילת 2016 במחירי הדלקים המשמשים לייצור חשמל, אשר הביאה לחיסכון של כחצי מיליארד שקלים בהוצאות הדלק של חברת החשמל – תעריפי החשמל לא הוזלו, ולמעשה לא עודכנו מאז ספטמבר 2015. פורסם עוד בהקשר זה, כי בחודשים האחרונים מופעלים על הרשות לחצים דווקא להעלות את תעריף החשמל.³

קריאה לרשות לשמור על עצמאות שיקול דעתה

11. הפרסומים לעיל עשויים להצביע על כך שחששותיה של התנועה מהמהלך לביטול עצמאותה של הרשות ומהשלכותיו הבעייתיות על האינטרס הציבורי – הולכים ומתגשמים לנגד עינינו. פרסומים אלה מעלים חשש ממשי כי משק החשמל עלול לסגת למצב הבעייתי בו היה נתון לפני למעלה משני עשורים, טרום הקמת הרשות – מצב בו קבוצות אינטרסים קטנות ושיקולים פוליטיים צרים ישפיעו ואף יכתיבו את מדיניות תעריפי החשמל, חלף שיקולים מקצועיים וכלכליים בלתי תלויים.

12. ניסיון העבר העגום טרום הקמת הרשות כגוף עצמאי מתייב כי הרשות תתפקד באופן בלתי תלוי משיקולים בלתי ענייניים. חובה זו מתעצמת לאור הכפפתה למשרד האנרגיה וביטול מעמדה כרשות עצמאית ובלתי תלויה: לאור הרפורמה שבוצעה בה, הנטל המוטל על הרשות

¹ אבי בר-אלי, "הרגולטור הוכפף לפוליטיקאים - ופיתח אמון במונופול החשמל", TheMarker, 21.8.16. זמין בלינק: <http://www.themarker.com/dynamo/1.3044140>.

² אבי בר-אלי, "נציג הציבור בדיון על תעריף החשמל: יזם נדלין שמקורב ליועץ שר האנרגיה", TheMarker, 23.8.16. זמין בלינק: <http://www.themarker.com/dynamo/1.3046222>.

³ אבי בר-אלי, "חברת החשמל חסכה חצי מיליארד שקל - אז למה התעריף לא יורד?", TheMarker, 21.8.16. זמין בלינק: <http://www.themarker.com/dynamo/1.3043159>.

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

לשמור על תפקוד תקין ובלתי מוטע ועל מראית עין של שיקולים מקצועיים ועצמאיים –
גובר שבעתיים.

13. נוכח האמור והמפורט לעיל, התנועה קוראת לרשות להעמיד לנגד עיניה את האינטרס
הציבורי ואותו בלבד. על הרשות –

- להחליט בסוגיית הפחתת תעריפי החשמל מתוך שיקולים מקצועיים וכלכליים טהורים ולהתעלם מן הלחצים המופעלים עליה על ידי בעלי אינטרסים שונים, אשר להם אינטרס בייקור התעריפים על חשבון הציבור הרחב;
- להשיב על כנו את הנוהל הנוגע להפקדת הכספים שגובה חברת החשמל לחשבון ייעודי נפרד;
- ולהבטיח כי למליאת הרשות ימונו בעלי תפקידים ראויים ונטולי זיקה פוליטית העלולה לפגום בשיקול דעתם.

14. לאור העובדה שבאתר הרשות טרם עודכנו פרטיהם וזהותם של יו"ר הרשות וחברי המליאה הנוכחיים, נבקש כי מכתבנו זה יועבר לחברי מליאת הרשות.

15. לאור חשיבותו הציבורית הגדולה של הנושא, נודה לתגובתכם המהירה.

בכבוד רב,

איתמר שחר, עו"ד

מחלקת כלכלה ומחקר

העתק:

מר שאול מרידור, מנכ"ל משרד התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים

עו"ד אבי ליכט, המשנה ליועמ"ש, משרד המשפטים